

מה שטמיר, טמיר יישאר

חמישה שירים

מאנגלית: שי פורסטנברג

פיטר קול נולד ב־1957 בניו ג'רזי. מאז 1981 הוא מחלק את חייו בין ירושלים לניו הייבן. פרסם חמישה ספרי שירה וספר עיון העוסק בגניזת קהיר (עם אשתו, הסופרת עדינה הופמן). תרגם לאנגלית שירה עברית וערבית מודרנית, וכן שירה עברית מימי הביניים, שאותה כינס באנתולוגיה *The Dream of the Poem: Hebrew Poetry from Muslim and Christian Spain, 950-1492*. קובץ גדול נוסף של תרגומו הוא: *The Poetry of Kabbalah: Mystical Verse from the Jewish Tradition*. זכה בפרסים רבים. מלמד באוניברסיטת ייל.

עוד לסנטוב

(דה־קריאון, המאה ה־14, קסטיליה)*

א. כולם תמיד

כָּלֶם תָּמִיד רוֹצִים רַק "כֵּן".
וְאֵף עַל פִּי כֵן, שְׂמַחְתִּי יוֹתֵר
כְּשֶׁאֲהוּבְתִי אֲמַרָה לִי "לא"
כְּשֶׁשְׂאֲלֵתִי אִם יֵשׁ לָהּ "אַחֵר".

ב. לכל חפץ

מִקְהֵלֶת מְרַבְּעִים
בְּשִׁבְחֵי הַמְּשֻׁרֵת
שְׂדָבֵר לֹא דוֹרֵשׁ
עֲבוּר הַשְּׂרוּת.

שְׁנַיִם הוּא הַצֵּיעַ
גְּדוּלוֹת נְצוּרוֹת,
כְּמוֹ פוּעֵל
מֵתוֹךְ אֶהְבֶּה.

* סנטוב דה קריאון, בשמו העברי ר' שם טוב יצחק אבן ארדוטיאל (1290-1369), היה משורר יהודי־ספרדי. יצירתו המרכזית, Proverbios Morales (אמרי מוסר), נכתבה בספרדית באותיות עבריות.

לא ברור כיצד
קומה כה קצוצה
נושאת במלים
עולם ומלאו,

עור, אך רואה
את צפונות מחשבתי,
אלם הוא בוחן
את שטרם שמעתי.

הוא יודע מה ארצה
עוד בטרם פצתי,
ובלי לדבר הוא
מעיד מי אני.

ועל כן באתי
לשלם חב ישן,
לשיר ולפיט
בשבחו של העט.

ג. מעשי רעים

מה ייטב
מזוג מספרים,
גוזרי כל גוזר
עליהם גלות?

הפועלים לא
מתוך כעס
אלא בשאיפה
לפגישה והתגלות.

כשהם יחד
כלל לא יזיקו
יד ביד
ושפתים לשפתים.

רק בנפרד
יכולים להרים,
זו נאמנות
של זוג מספרים.

מי שילמדו
אחהו מהי,
ומעשי רעים
כשהערב ירד,

שיראו מספרים
עושים אחד משנים,
ובמקרה הצורך –
שנים מאחד.

ד. גם אם נולדו

גם אם נולדו
על שיח קוצים
מחיר השושנים
גבה בהחלט

כמו כן אין לדחות
את היינות
הבאים מכרמים
נחשבים פחות

דרך הנשר,
נפלאות, כידוע,
על אף שנולד
בקן צנוע

ומשל איננו
פחות אמת
אם נאמר
על ידי יהודי

שיר שבירת הכלים

התמונה, אט אט, מתפרקת;
והקול כמו שולח חציו:
היה נדמה שהעולם נבנה,
והוא בעצם נחרב.

זו הבקעה, זו האימה
זה היצחק במעשה הכזב –
הרואה שהעולם יבנה
אם רק נגרם לו שיחרב.

החלום, הפתוי, אינם תשובה
שתמצא באפן מחשב –
כפי שידענו העולם שנבנה
ללא ידיעתנו נחרב.

או שהעולם הולך ונבנה
או שהעולם שלנו נחרב –
כרגע – פה – בין הכתוב,
לארץ קירות כל לבב.

הקץ יבוא, או ראשית תתחיל,
היום, מחר, בין רוחותיו –
העולם, באפן בלתי-סביר, נבנה
או, בסבירות גבוהה, נחרב.

וכשפה האוהבים פתוח –
אולי הגס יבוא עכשו:
העולם בתוכנו נבנה
כי סביב הכל נחרב.

גם כשמדברים, הוא תוהה,
וגם כשהפחד כבר עזב:
האם העולם הולך ונבנה?
אפשר לשמר שלא יחרב?

דוקיום – פיוט אבדות וכמעט מציאות

וענו הַלְוִיִּם וְאָמְרוּ

אֵל כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל, קוֹל רֶם

דברים כו, יד

מַעֲבָר לְגָבוֹל נִמְתַּחֲחִים מַחְסוּמִים, בּוֹלְסִים בְּדַרְכָּם פְּרֻדְסִים וְשִׁקְמִים.
נִלְקַח וְנִחְקָר – בְּאִישׁוֹן לִילִי –
בִּיְדֵי שׁוֹטֵר חָרָשׁ, שְׂאוּלִי הוּא לְוִי.

אָרוּר מְסִיג גְּבוּל רַעְהוּ
וְאָמַר כָּל הָעָם – אָמֵן
אָרוּר מְכַה רַעְהוּ בְּסִתָּר
וְאָמַר כָּל הָעָם – אָמֵן

הַנְּתִיב נִבְלָם בְּקֶרֶב הַרְצוֹנוֹת –
וְחַגְרִים וְעוֹרִים חִלְפוּ בְּגַבְעוֹת.
כְּשֶׁשְׁלוּם וּבְזָה סָבִיב אוֹתָהּ נִקְדָּה,
חַיִּים יַחַד בְּהַפְרָדָּה.

אָרוּר מְשֻׁגָּה עוֹר בְּדַרְךְ:
וְאָמַר כָּל הָעָם – אָמֵן
אָרוּר אֲשֶׁר לֹא יָקִים אֶת דְּבָרֵי
הַתּוֹרָה-הַזֹּאת לַעֲשׂוֹת אוֹתָם
וְאָמַר כָּל הָעָם – אָמֵן

הַצְּבֵא כְּמַעַט אָמַר שִׁירָה:
לְהַשְׂאֵר בְּבֵית מִצְרַיִם אֲשֶׁרָה.

אָרוּר מְטָה מְשַׁפֵּט גֵּר...
וְאָמַר כָּל הָעָם – אָמֵן

סוגת המקובל המסויג

"וידוע כי התאווה בגימטריא... עצם הדבור"

(אברהם אבולעפיה, אוצר עדן הגנוז)

קִשָּׁה לְהִסְבִּיר – הַתְגַּלָּה הַטְּמִיר
דָּרָךְ חֲלָל הַבֵּינִים, וּבְכָל זֹאת נִדְמָה
שֶׁהַטְּמִיר נוֹתֵר כְּפִי שֶׁהִיָּה
הָאֵם כֹּה קִשָּׁה לְהִסְבִּיר – יוֹם חֲלָף
וְהִיָּה, בְּעֵבְרוֹ, מוֹזֵר עוֹד יוֹתֵר,
וְהַעוֹלָם מְלַבֵּר כְּמוֹ בְּסֵדֶר אַחֵר,
כּוֹפֵה הַחֲלָפָה: מַה שֶּׁמַּעֲבֵר –
לְפִתַּע בְּפָנִים, וְזֶה שֵׁם בְּעַמֻּק
עֲכָשׁוּ... כְּבִיכּוֹל נַעֲלָם
מַלִּים הֵן זֶרְעִים, טְעָמִים בְּלִשׁוֹן זָרִים
אֲבָל זֶה לֹא מִסְבִּיר אִיךָ מִתְגַּלָּה הַטְּמִיר
מִתּוֹךְ חֲלָל הַבֵּינִים, מִתּוֹךְ אוֹתוֹ תִּפְרֹ
בְּמַמְשׁוֹת כִּי מַה שֶּׁטְּמִיר, טְמִיר יִשְׁאֵר,
כְּמוֹ נִשְׁמַט פֶּתְאֵם – מִבֵּין שִׁפְתֵי הַחֲלוּם

על חזירים ותולעים

1. על תרגום

כְּמוֹ נָזֵם זֶהָב בְּאֶף הַחֲזִיר;
כְּמוֹ מְלֶאכִים הַיּוֹרְדִים בְּמִשְׁלַחַת

מִגְרוֹן אִישׁ שֶׁמַּחַת רָעוּ לְשִׁיר;
כְּמוֹ זַעֲקָה, מַעֲבְרֵי פִי פַחַת;

2. על שיפור הסגנון

כָּל שִׁידְעַת וְשִׁעְלִיךָ לְדַעַת,
כְּדִי לְהִנְהִיר, חָשׁוּב מְאֹד
שִׁתְעֵשֶׂה לְצוּרָה, כְּמוֹ תוֹלְעַת.